

Täysistunto

Keskiviikko 20.4.2016 klo 13.59—17.51

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista sekä valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 59/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.

Ministeri Vehviläinen esittelee.

Keskustelu

14.00 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on tässä lähetekeskustelussa nyt esillä laki sähköisen asioinnin tukipalveluista, ja pidän tätä erityisen tärkeänä, kun tiedätte sen, että jo useamman vuoden ajan Suomessa on haluttu muodostaa yhteistä kansallista palveluväylää (Hälinää — Puhemies koputtaa) ja kansallista palveluarkkitehtuuria. Kuten tiedätte, niin meidän julkisia sähköisiä palveluita on leimannut tällä hetkellä monella tavalla sirpaleisuus, hajanaisuus ja monenlainen kustannustehottomuus, joista myös Valtiontalouden tarkastusvirasto aivan äskettäin, viime viikolla, antoi oman näkemyksensä. Ja nyt olemme etenemässä siinä projektissa, että voimme luoda tätä yhteistä palveluväylää kaiken julkisen hallinnon sähköisten palveluiden käyttöön ottamiseksi. Eli jos muistatte, niin ensimmäiset askelmerkit tästä tehtiin viime vaalikaudella 2013, ja nyt ollaan etenemässä siihen suuntaan, että meillä on tässä lakiesitys käsittelyssä.

Keskeinen tavoite on mahdollistaa kansallinen palveluarkkitehtuuriohjelma, jossa on rakennettujen palvelujen laaja käyttö koko yhteiskunnassa. Kansallisessa palveluarkkitehtuuriohjelmassa kehitettäviä palveluita esitetään Väestörekisterikeskuksen lakisääteiksi tehtäviksi ja keskitetyksi rahoitetuiksi. Esitys tukee (Hälinää — Puhemies koputtaa) hallituksen kärkihankkeena olevaa julkisten palveluiden digitalisoimista. Hallituksen esityksen valmistelussa on otettu myös huomioon nyt alkuvuodesta linjatut julkisen hallinnon digitalisoinnin periaatteet.

Suomessa otetaan siis nyt iso harppaus kohti yhteistä digitaalista infrastruktuuria — voisi sanoa: digialan tieverkkoa. Kansalaisten tarvitsemat digitaaliset palvelut kootaan yhteen palvelunäkymään, jossa voi yhdellä tunnistautumisella asioida eri tahojen kanssa. Jo nyt käyttäjien kokeiltavana on palvelunäkymän kehitysversio beta.suomi.fi. Sähköinen asiointitili mahdollistaa turvallisen viestintäkanavan esimerkiksi asiakasta koskevista päätöksistä tiedottamiseen. Toisen puolesta asioiminen puolestaan helpottaa sähköisten palveluiden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

käyttämistä muun muassa lasten huoltajille ja asiakkaidensa puolesta asioiville. Luodaan puitteet hallituksen tavoitteena oleville yhden luukun käyttäjälähtöisille digitaalisille palveluille, jotka nostavat tuloksellisuutta ja tuottavuutta. Tiedon liikkumista saumattomasti eri palveluntuottajien välillä avointen rajapintojen kautta helpotetaan. Valtion ja kuntien viranomaisille laki sisältää velvoitteen käyttää palveluita kaikessa sähköisten asiointipalveluiden tuotannossa.

Kansallista palveluarkkitehtuuria koskevasta lainsäädännöstä tekee ainutlaatuisen se, että yhteisiä palveluja ei tehdä vain julkisen hallinnon sisäiseen käyttöön tai julkisten palvelujen tarjoamiseen. Aitoa lisäarvoa asiakkaalle haetaan siitä, että riippumatta toimijasta palvelu tarjotaan yhtenäisillä tukipalveluilla ja samaan tietoon perustuen. Laissa on valittu mahdollistava linja siihen, miten yritykset voivat hyödyntää rakennettavaa digitaalisten palveluiden infrastruktuuria. Tukipalvelut ovat siis mahdollisimman kattavasti myös muiden kuin julkisen sektorin käytettävissä. Palveluväylä, palvelutietovaranto, palvelunäkyvät ja asiointivaltuuspalvelu olisivat myös yksityisen sektorin hyödynnettävissä.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys sähköisten palveluitten tukipalveluista koskettaa siis erityisesti viittä asiaa: ensinnäkin tunnistamista, toiseksi kansallista palveluväylää, kolmanneksi kansallista palvelutietovarantoa, neljänneksi asiointirooleja ja -valtuuksia sekä viidenneksi yhden luukun digitaalista palvelunäkymää.

Hyvät kansanedustajat, minä haluan vielä todeta tässä yhteydessä, kun täällä salissa on usein kannettu huolta tästä, että kaikilla ei ole mahdollisuutta tähän sähköiseen tunnistautumiseen, jos vaikka puuttuvat pankkitunnukset, että olemme löytämässä siihen parastai-kaa juuri sellaista ratkaisua, joka liittyy toisen lain tekemiseen. Eli tällä hetkellä lausuntokierroksella on niin sanotun peruspankkipalvelujen direktiivin kansallinen toimeenpano, eli ollaan tekemässä muutosta lakiin luottolaitostoiminnasta, ja tässä yhteydessä on tarkoitus, että pankeille tulisi velvoite antaa kaikille pankin asiakkaille yleiskäyttöiset pankkitunnukset. Tämä pystyisi ratkaisemaan sen ongelman, jos on menettänyt vaikka luottotietonsa tai jostain muusta syystä ei ole sitä sähköisen tunnistautumisen mahdollisuutta. Tämä antaa siihen mahdollisuuden.

14.06 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Esityksessä säädetään siis laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista. Lisäksi säädettäisiin hallinnon toimijoiden velvollisuudesta ja oikeudesta käyttää yhteisiä palveluja.

Hallinnon yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja koskevan sääntelyn kokoamisella yhteen lakiin sekä palvelujen keskitetyllä rahoituksella katsotaan olevan merkittävästi hallinnon kustannuksia pienentäviä vaikutuksia. Valtiovarainministeriössä on arvioitu, että julkisella hallinnolla on noin 1 500 sopimusta sähköiseen tunnistamiseen liittyen. Keskitämällä sopimukset Väestörekisterikeskukseen säästetään siis huomattava määrä hallinnon työaikaa, joka liittyy muun muassa sopimusten ylläpitämiseen ja laskutukseen. Myös yritysten näkökulmasta esitys sujuvoittaisi yritysten lupa- ja asiointiprosesseja sekä keventtäisi niiden hallinnollista taakkaa. Palveludirektiivin artiklassa 6 on säädetty keskitetyistä asiointipisteistä, jotka ovat yrityksille suunnattuja verkkopalveluita ja sähköisen asioinnin portaalreja. Direktiivi edellyttää, että kaikki yritystoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen liittyvät menettelyt ja muodollisuudet tulisi voida hoitaa sähköisesti keskitettyjen asiointipisteiden kautta koko EU:n alueella. Tämä edellyttää muun muassa rajat ylittävän sähköisen tunnistautumisen ja asioinnin mahdollistamista yrityksen perustajille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

Ehdotetussa laissa tarkoitetut julkisen hallinnon ylläpitämät palvelut tuovat uusia liiketoimintamahdollisuuksia yrityksille. Nämä mahdollisuudet ovat avoimesti ja yhtäläisin perustein kaikkien yritysten ja yhteisöjen käytettävissä. Esityksen mukaan palvelualustan rakentamisella pyritään edesauttamaan sektorirajat ylittävien toimialakohtaisten sähköisten palvelumarkkinoiden syntymistä osana EU:n sähköisiä sisämarkkinoita.

Esityksen perusteluissa on todettu, että esityksellä ei arvioida olevan yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan kilpailuedellytysten tasapuolisuuteen kohdistuvia vaikutuksia. Siitä huolimatta herää kysymys, mikä on vaikutus sellaisten yritysten elinkeinotoimintaan, jotka tarjoavat erilaisia hakemisto- ja yhteystietopalveluja.

Arvoisa puhemies! Tavoitteena on, että vuoden 2017 lopussa palvelunäkymä tarjoaa tunnistetulle asiakkaalle uuden tavan löytää palveluja ja saada tietoa. Palvelunäkymä tuo esiin sähköiset asiointimahdollisuudet ja edistää sähköisten palvelukanavien käyttöä ja itsepalvelun lisääntymistä.

Sähköiset palvelut ovat jo nyt laajasti käytettävissä ja käytössä. Kuitenkin on vielä paljon ihmisiä, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää sähköisiä palveluja tai ei ole tunnistautumisvälineitä. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tutkimuksen mukaan muun muassa pankkiasiakkaat jakautuvat digitaalisten ja perinteisten palveluiden käyttäjiin. Selvitys osoittaa, että kuluttajilla on eriarvoiset mahdollisuudet hoitaa pankkiasioita erilaisista taustoista ja elämäntilanteesta johtuen. Lähes kymmenesosa kuluttajista ei käytä lainkaan verkkopankkia. 9 prosentilla eli koko väestöön suhteutettuna noin 400 000 henkilöllä ei ollut verkkopankkitunnuksia. Näihin kuuluu erityisesti iäkkäitä eläkeläisiä, työttömiä, matalasti koulutettuja nuoria ja pienituloisia.

Tunnistusväline on välttämätön palveluiden tosiasiallisen saatavuuden ja verkkoasioinnin kannalta. Yksi este tunnistusvälineen saamiselle yksityisiltä palveluntarjoajilta on maksuhäiriömerkintä. Suomen Asiakastiedon mukaan syys—lokakuun 2015 vaihteessa maksuhäiriömerkintä oli 370 000 ihmisellä. Tunnistautumisväline on tarpeen itsemääräämisoikeuden käyttämiseksi, eikä puolesta asiointi ole oikea ratkaisu silloin, kun henkilö itse on oikeustoimikelpoinen.

Arvoisa puhemies! Myös niille kansalaisille tulisi turvata pääsy julkisiin palveluihin, jotka eivät osaamisen, kielitaidon tai jonkin muun syyn takia käytä sähköisiä palveluja. Hallinnon asiakkaalla tulisi olla mahdollisuus muuhunkin kuin sähköiseen asiointiin, ja hänen tulisi saada tarvittaessa myös henkilökohtaisia palveluja.

Arvoisa puhemies! Tämä oli niin suuri paketti, että paljon yksityiskohtia on vielä tutkittavana, mutta se varmaan selviää valiokunnan kokouksissa.

14.11 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsillä oleva hallituksen esitys on loistava, voisi sanoa, merkittävä askel, todellista sähköistä maailmaa, matka kohti yhden luokun periaatetta, jossa päästään hallinnon siiloista eroon. Voisi sanoa, että byrokratia saadaan nurin, hallintokulut kuriin. Jatkossa asiointipalvelut voivat olla meidän kansalaisten käytettävissä joka ikinen päivä, missä tahansa, milloin vain ja millä laitteella kukin haluaa.

14.12 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys on perusteltu, mutta haluaisin nostaa esille jo edustaja Mäkipään nostamia asioita. Kyllä on huolta kannettava niistä ihmisistä, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää sähköisiä laitteita tai vaikkapa pankkitunnuksia. Ongelmaksi on osoittautunut erityisesti se, kuinka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

opettaa niitä ihmisiä, jotka eivät hallitse vaikkapa pankkitunnusten käyttöä, koska henkilökohtaisten tilien kautta opetusta ei tietenkään voi tehdä. On ehkä syytä heittää sitä palloa myös vaikkapa pankeille: missä vaiheessa heidän tilanteensa on, jotta he voisivat neuvoa, opettaa ja kouluttaa vaikkapa ikäihmisiä, joista monella ei ole sähköisiä tunnistautumisvälineitä. Eli keskiössä on ihminen, kun me kehitämme näitäkin ohjelmia ja tätäkin uudistusta, ja se tulee muistaa, että me olemme kaikki yksilöitä, toiset tarvitsevat enemmän neuvontaa ja apua, ja kaikille laitteet eivät ole saavutettavissa.

14.13 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän digitalisaatioprosessissa Suomessa varsinkin julkinen sektori on matkan varrella tehnyt raskaita ja kalliita erehdyksiä. Tämä asia on hieno prosessi. Tämä on merkittävä osa hallitusohjelmassa sovittua digitalisaatioprosessia, ja on äärimmäisen tärkeätä, että kaikki toimenpiteet, joilla valtion levällään olevia tietojärjestelmiä kootaan yhteen, tapahtuisivat siten, että ne kulkisivat kansalaisten ehdoilla ja että mahdollisimman monet pääsisivät nettipalveluiden piiriin. Mutta sitten huomioidaan erikseen ne kansalaiset, jotka eivät yleensä korkean iän vuoksi pysty nettiä käyttämään. Viime viikolla törmäsin tapaukseen, että verottaja ei ollut hyväksynyt iäkkään metsänomistajan metsäkaupoista suorittamaa alvia, kun se oli suoritettu perinteisellä tavalla.

14.14 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erittäin tärkeää, että nämä säädökset, jotka sääntelevät näitä julkisia sähköisiä palveluita, tulevat nyt yhden lainsäädännön alle. Tietenkin olisi myös äärimmäisen tärkeää, että julkisissa hankinnoissa ohjelmistojen ja it-systeemien suhteen myöskin päästäisiin siihen, että voitaisiin saada näitä keskittämisetuja. Olisinkin ministeriltä kysynyt sitä, millä tavalla aiotaan näissä valtion varsinaisissa hankkeissa edetä sen suhteen: kun lainsäädäntö saadaan yhteen kohtaan, niin millä tavalla sitten nämä hankinnat voitaisiin saada tehokkaammaksi ja sitä kautta säästää suuria summia, kun tällä hetkellä näitä toimittajia on aivan valtava määrä niin kunnissa kuin valtiollakin?

Edustaja Mäkipää otti esille tämän tärkeän seikan, että on huolehdittava siitä, että myöskin niille henkilöille, jotka eivät syystä tahi toisesta pysty käyttämään nettiä, ovat tulevaisuudessakin nämä palvelut saatavissa.

14.15 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan erinomainen lakiesitys ja on linjassa Sipilän hallitusohjelman kanssa. Toivoisin kuitenkin, että tässä yhteydessä nostettaisiin esille myös se, että kun uusia palveluväyliä rakennetaan digitaaliselle pohjalle, niin sen, että rakennetaan nimenomaan sille pohjalle, että palvelu on turvallista eikä tällaisia tietovuotoja pääse syntymään eivätkä hakkerit pääse väliin, pitää olla ehdoton tavoite, mutta yhtä iso tavoite pitää olla sen, että rakennamme tähän maahan laajakaistaverkon, joka puolelle maahan. Tämähän eriarvoistaa koko systeemin tässä maassa, jos osa väestöstä pystyy käyttämään huipputasoisia palveluita erinomaisessa ympäristössä mutta toisaalta on alueita, joilla eivät nopeat laajakaistayhteydet ollenkaan pelaa. Kotikunnassani Ilomantsissa asia on jo hyvällä mallilla, kun valokuituverkko on saatu valmiiksi, mutta valtiovallan tehtävänä on pitää huoli, että niillä alueilla, missä valokuituverkkoja ja nopeita laajakaistayhteyksiä ei saa markkinaehtoisesti, valtiovallan pitää toimia tässä aktiivisesti, että saamme koko maan tämän nopean palvelun piiriin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

14.16 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esitys on hyvä, ja siitä voi ja pitää antaa kiitosta ministeri Vehviläiselle, mutta isoon ilakointiin siinä ei ole aihetta sen takia, että olemme tässä kyllä hirveästi myöhässä, tämän olisi tietysti pitänyt tapahtua jo aikoja sitten — eikä kyse ole nyt tästä hallituksesta, vaan monta hallitusta aiemmin. Jos katsomme esimerkiksi sitä, mitä on tapahtunut muissa maissa, niin olemme kaukana jäljessä siitä. Esimerkiksi Virossa kaikki sähköiset palvelut, esimerkiksi lääkereseptit ja äänestäminen, toimivat X-Road-nimisen tiedonsiirtoväylän kautta. Ja kyllä tavoite on nyt ja sen pitää olla, että jatkossa verottajan, Kelan, oman kunnan, maakunnan ja valtion kaikki toiminnot onnistuvat yhden selkeän kokonaisuuden kautta, ja tässä työssä täysi tuki ministerille ja hallitukselle.

14.17 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Juvoselle: Ehdottoman tärkeää todellakin on, että ihmisten ehdoilla näitä palvelukanaavia rakennetaan. Mielestäni erinomainen esimerkki täällä on se, että palvelunäkymiin tuotetaan elämänkohtaisesti näitä palveluoppaita. Lisäksi jatkossakin tulee varmistaa, että meillä on heille, jotka eivät ole tottuneita käyttämään teknisiä välineitä, myös nämä perinteiset puhelimet ja asiakaspalvelupisteet olemassa.

Edustaja Heinosen sen verran, että parempi nyt kuin ei milloinkaan, ja voisi sanoa, että tässä vaiheessa meillä on jo kypsää teknologiaa, jota voimme lähteä viemään sitten toteutukseen ja toimeenpanoon asti.

14.18 **Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pitää eduskunnan pöytäkirjoihin myöskin todeta, että nyt on tärkeätä, että ei voitotella näitä vanhoja eikä nähdä nyt uhkia tässä vaan todella mahdollisuuksia. Hallitusohjelman yksi keskeinen strateginen alue on uudet toimintatavat, jossa yksi keskeinen on digitalisaatio. Se liittyy tietysti näihin muihin toimintatapoihin, kuten esimerkiksi normien sujuvoittamiseen, lupamennettelyjen sujuvoittamiseen, joka voi monissa tapauksissa tapahtua digitaalisesti tulevaisuudessa, silloin kun meillä on tämä yhteinen pohja tässä olemassa. Että voimia ministerille viedä tätä hallitusohjelman keskeistä hanketta eteenpäin. Me olemme takamatkalla Vieroon ja muihin nähden, mutta me otamme kiinni.

14.19 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kommentti on lähinnä positiivinen siitä syystä, että hallitus on vihdoin saanut tämän esityksen tänne eduskuntaan. Kuten edustaja Heinonen tässä jo totesi, kyllä Suomi on itse asiassa vähän jo vuosikymmeniä jähkaillut näissä julkisen palvelun ja julkisen hallinnon yleisissä tietojärjestelmä- ja digitalisaatiohankkeissa. Meillä on ollut pitkään hyvin pirstaleinen ja sirpaloitunut järjestelmä, joka on johtanut ennen kaikkea siihen, että tarvittavia säästöjä ei ole saatu aikaan, mutta mikä vielä tärkeämpää, asiakaslähtöisyyttä palvelussa ei ole kyetty hoitamaan sillä tasolla, mikä sen pitäisi olla erityisesti 2010-luvulla. Eli tämä mahdollistaa nyt asiakaslähtöiset palvelut, ja toivonkin, että jatkotyössä myös huomioidaan, että yritysten palvelut myös pääsevät monesti mukaan siihen täydentämään kaikkia näitä julkisia toimintoja.

Puhemies Maria Lohela: Kaikki pyydetty vastauspuheenvuorot on noteerattu, ja käydään ne nyt järjestyksessä tässä läpi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

14.20 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkipää nosti tärkeitä asioita esille. Maksuhäiriöisiä on melkein 400 000. Maksuhäiriöt lisääntyvät koko ajan, eivätkä ne vähene sillä, että hankaloitetaan kansalaisten kykyä ja halua hoitaa laskujaan. Pankkitunnusten myöntäminen ei ole luoton myöntämistä vaan mahdollisuus saada sähköisesti niitä palveluja, jotka kuuluvat kaikille kansalaisille. Ministeri Vehviläinen kertoi sähköiseen tunnistamiseen liittyen pankkitunnusten myöntämisestä kaikille kansalaisille tulevaisuudessa, ja kysyisinkin, millä aikavälillä tämä tulee mahdolliseksi.

14.21 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pelkästään maaliskuun aikana minulta jäi resepti saamatta sen takia, että apteekki ei saanut yhteyttä siihen keskusjärjestelmään, joka sähköisiä reseptejä käsittelee. Minulta jäi lapsen viikkoraha nostamatta, koska pankkiautomaatti ei saanut yhteyttä pankkiin. Minulta jäi junamatka käymättä, koska junalippuja ei voitu lipputoimistosta myydä järjestelmien sakatessa. Eduskunnan tietojärjestelmistä minä en tässä edes mainitse. Minusta on hirveän tärkeää, että tämä uudistus tehdään, se on välttämätöntä tehdä. Mutta nämä kysymykset huoltovarmuudesta, tietoturvasta, toimivuudesta ja sen muokkautumiskyvystä ovat vakavia kysymyksiä, ja tämä esitys ei niitä juurikaan käsittele. Minä toivon, että itse valmistelutyössä ne otetaan jatkossakin hyvin huomioon.

14.22 **Maria Tolppanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä kohdassa täytyy sanoa, että tietenkin parempi myöhään, jos silloinkaan. Me tosiaan olemme jäljessä. Tämä huoltovarmuus on erittäin tärkeä asia, joka täällä tuli esille. Mutta se, mistä kannan kaikkein eniten huolta, on se, että meillä on lukuisa joukko ihmisiä, jotka eivät pysty käyttämään näitä sen takia, että he eivät saa sellaisia välineitä, joilla tunnistautua. Meillä on ihmisiä, joiden luottotiedot ovat menneet. He eivät saa pankkikorttia, he eivät voi pankkikorttijärjestelmän kautta tunnistautua sisään palveluihin. Heillä on hyvin usein kyllä välineet, joilla se voitaisiin tehdä, mutta he eivät pysty sitä tekemään. Tämä on asia, johon toivoisin, että tulisi jonkinnäköinen parannus. Pankit eivät esimerkiksi anna heille tänä päivänä edes seinäpankkikorttia. Se on kyllä aikamoinen puute tässä tietoyhteiskunnassa, ettei edes rahaa pysty seinästä nostamaan. Edes sen verran pitää ihmisiin luottaa ja auttaa ihmisiä ylöspäin siitä ahdingosta, mihin he ovat aika monessa tapauksessa tahtomattaan ja itse pyrkimättään joutuneet, eli luottorekisteristä.

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustajat Räsänen ja Krista Kiuru ja sen jälkeen ministerille vastausmahdollisuus.

14.23 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys on todellakin myönteinen, ja tuo ministerin luova ajatus tai ehdotus siitä, millä tavalla tämä sähköinen tunnistautuminen pystytään näiden pankkitunnusten kautta jatkossa kaikille hoitamaan, on hyvä asia. Mutta kyllä tässä yhteydessä täytyy todeta se, että olemme paljon jäljessä naapurimaastamme Virossa. Näin jälkikäteen ajatellen meilläkin olisi pitänyt jo aikojen sitten ottaa käyttöön tämä pakollinen sähköinen henkilökortti, joka Virossa on käytössä ja joka on käytännössä mahdollistanut valtavan vahvan digitaalisen kehityksen Virossa sekä yrityksille että yksityisille henkilöille, mutta tätä pitää nyt viedä eteenpäin sinnikkäästi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

14.24 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä myös itse pidän erittäin tärkeänä digitalisaation edistämistä, ja tässä on hyvä pohjaratkaisu tehty. Onnittelemme siitä ministeriä, että tämä avoin yhteiskunta pääsi mukaan eikä rajattu toimintaa vain valtion laitosten alle. Mutta ihmettelen kyllä tätä, kun samaan aikaan olisi nyt tärkeä tietää, missä viipyy se yhteinen koko Suomen portaali, jossa meidän kaikki palvelumme ovat koottuina. Kun viime hallituskaudella tätä asiaa valmisteltiin, asia oli tietysti vaikea, sen myönnän. Yksistään kaksi vuotta meni siihen, että me saimme tällaisen suomalaisen X-Roadin alkuun, niin kuin täällä edustaja Heinonen jo tätä asiaa kuvasi. Mutta nyt on keskenyt paljon pidempään: lokakuussa piti olla tämän Suomen X-Roadin valmis, ja nyt eletään kuitenkin huhtikuun loppua eikä vielä näy. Siltä osin minua kiinnostaisi tietää, missä ne konkreettiset toimenpiteet ovat, eli, ministeri, missä se X-Road viipyy, kun se oli melkein valmis jo viime kaudella, mihin se nyt on jäänyt?

Puhemies Maria Lohela: Sitten ministeri Vehviläinen, 3 minuuttia.

14.25 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen:** Arvoisa puhemies! Edustaja Krista Kiurulle: Me halusimme tehdä paremman alustan kuin Virossa oli otettu käyttöön, ja sitä odotettiin. Nyt viime joulukuun alussa tuli tämä beta.suomi.fi koekäyttöön. Se on koekäytössä, ei ole mitenkään myöhässä.

Sitten kaksi näkökulmaa:

Ensinnäkin vielä tähän tunnistautumiseen. Tässä edustaja Elomaa kysyi tätä aikataulua, ja se on oikein hyvä. Minä vielä toistan, jos kaikki eivät kuulleet sitä esittelypuheenvuorossani, mitä sanoin: kun tämä on todellakin ollut iso ongelma, että niin monella ihmisellä ei ole ollut mahdollisuutta saada näitä pankkitunnuksia syystä ja toisesta — minkä me kaikki tiedämme — ja heillä ei ole ollut mahdollisuutta tähän tunnistautumiseen, niin nyt on vireillä ja lausuntokierroksella sellainen lakiesitys, joka mahdollistaa sen, että jokaisella pankin asiakkaalla olisi mahdollisuus saada tällaiset yleiskäyttöiset pankkitunnukset. Se on lausuntokierroksella, ja minun käsitykseni mukaan hallituksen esityksen pitäisi tulla vielä tänä keväänä eduskunnan käsiteltäväksi ja sitä kautta ensi syksynä tämän asian kuntoon. Minä pidän tätä kyllä hyvänä, jos me muutamassa kuukaudessa saisimme tämän asian ratkaistua.

Sitten pikkusen sanon siitä, kun minäkin ennen vertasin aina kovasti, miten virolaiset tekevät kaiken niin paljon nopeammin, ja minä olen heidän kanssaan myös keskustellut tästä asiasta. He ovat kyllä kieltämättä olleet sillä tavalla nopeampia, ripeämpiä ja vikkelmämpiä, että he eivät ole aina vaatineet itseltään 110 prosentin onnistumista, kuten me yleensä vaadimme. Jos me kokeilimme, mikä vuosi meillä nyt olikaan ne kunnallisvaalit, 2008, sähköistä äänestämistä, ja se epäonnistui, niin sen jälkeen me emme ole enää uskaltaneet sanoa yhtään mitään sähköisestä äänestämisestä. Se kertoo vähän tällaisesta meidän luterilaisesta otteestamme, että me olemme tosi vahvoja aina siinä, että kaiken pitää olla treenattu niin, ettei tule yhtään epäonnistumista. Me kaikki tiedämme, että on haavoittuvuutta ja kaikki ei aina pelitä. Se on tietysti se, mihinkä pitää kiinnittää huomiota, kuten täälläkin on siihen sanottu. Mutta sitten sen kiistan jyrkästi, että me tekisimme jotenkin huonomman järjestelmän kuin Virossa. Jos minä otan nyt esille, mitä tämä meidän järjestelmämme mahdollistaa, niin tämä tulee mahdollistamaan toisen henkilön puolesta asioinnin, ja sitä ei ole Virossa. Tämä on minusta tärkeä uudistus, että toisen puolesta voi asioida.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

Sitten otan vielä tämän — edustaja Räsänen otti tämän — miksi meillä ei tehty sitä valtionjohtoista järjestelmää niin, että otetaan erillinen kortti. Se on vanhaa tekniikkaa kyllä. Ei sitä voida mobiilisti tai pädeiltä hoitaa. Me teemme nytten tämän tunnistautumiskäytön sillä tavalla, että sen pystyy tekemään kännykstä tai sen pystyy tekemään sieltä iPadilta, ja me saamme laajemmin ihmisille nämä sähköiset palvelut sitä kautta käyttöön.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavana sitten puhujalistalla edustaja Heinonen.

14.28 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Ei tätä hallitusta tästä asiasta kyllä arvostella voi. Hivenen näitä puheenvuoroja kyllä ihmettelin. Tämä hallitus on asiassa riipeästi toimeen ryhtynyt, ja ehkä ne arvostelut pitää suunnata edellisille hallituksille — onko se sitten edellinen hallitus vai jo sitä edellinen. Ehkä jossain siellä olisi niitä päätöksiä pitänyt tehdä, että olisimme olleet aivan etunojassa. Tästä asiasta on käyty hyvä debattikeskustelu, ja totesin siinä jo, että on parempi myöhään kuin ei milloinkaan, ja siitä kiitosta ministeri Vehviläiselle, että tässä on toimeen nyt ryhdytty toden teolla, ja myös siitä, että me etsimme vielä parempaa mallia kuin ne, mitkä ovat olleet käytössä nyt muissa maissa.

Toimiessaan sähköiset asiointipalvelut mahdollistavat asiakkaan itsepalvelun ajasta ja paikasta riippumatta, ja tämä on tärkeää tämän tyyppisessä maassa, missä me elämme, missä on pitkät etäisyydet, ja tosiasia on sekin, että kaikkia palveluita ei enää nyt eikä tulevaisuudessa ole jokaisessa taajamassa, saatikka jokaisessa kylässä, ja matkat saattavat olla pitkiä. Pitää kuitenkin muistaa ja huomioida sekin, että kaikilla ei aina ole omia laitteita ja yhteyksiä, ja siten sähköisten palvelujen järjestämiseen liittyy myös käytön mahdollistaminen järjestämällä esimerkiksi erilaisia asiakaspäätteitä vaikkapa kirjastoihin, yhteispuhelinlaitteisiin, kauppakeskuksiin ja muihin, ja näistäkin kyllä meillä Suomessa jo hyviä esimerkkejä löytyy.

Isona asiana sähköiseen asiointiin liittyy myös asiakkaan tunnistaminen verkossa, ja tästä myös olemme jo täällä tänään käyneet keskustelua. Tunnistamisen osalta pitää kuitenkin aina katsoa tarkasti ja arvioida tarkasti, miksi tunnistamista tarvitaan ja tarvitaanko sitä. Niin sanotun yleisinformaation pitää jatkossakin olla luettavissa ilman, että ihmiseltä vaaditaan mitään tunnistautumista palveluun. Sähköisen asioinnin kehittämisessä pitää katsoa koko asiointiprosessia ja uudistamisen pitää lähteä, niin kuin tässä esityksessä lähdetään, kokonaisuudesta. Paras kehittäminen lopputulos saavutetaan, kun kehittämisessä huomioidaan aidosti ihmisen eli tässä tapauksessa asiakkaan tarpeet.

Tässä hallituksen esityksessä käydään läpi eri maiden tilannetta, kerrotaan esimerkiksi Tanskasta, missä vuonna 2007 tehtiin poliittinen päätös digitaalisen kanavan ensisijaisuudesta julkisissa palveluissa. Tämä käynnisti sähköisten palvelujen laajemman kehittämisen, ja Tanskan viranomaisten mukaan 85 prosenttia Tanskan väestön yli 15-vuotiaista on käyttänyt hallinnon sähköisiä palveluita viimeisen vuoden aikana. Viro on ollut keskustelussa myös esillä, ja siellä julkisen hallinnon sähköistämistä ohjaa vuonna 2014 perustettu hallituksen e-Viro-valiokunta, ja tätä valiokuntaa Virossa itse asiassa johtaa itse pääministeri. Myös pääministerivetoisesti asiassa on toiminut Iso-Britannia. Siellä pääministerin kanslian vastuulla on sähköinen hallinnointi. Nämä kuvaavat hyvin sitä, miten vakavasti ja tosissaan on eri maissa tämä sähköisen asioinnin toimivuus otettu. Myös Alankomaissa tavoite on, että yritykset ja kansalaiset voivat asioida sähköisesti hallinnon kanssa vuoteen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

2017 mennessä, ja tämä tarkoittaa sähköisen palvelun ensisijaisuutta. Tässä muutamia esimerkkejä, millä tavalla sähköinen asiointi eri maissa toimii.

Viroon tuossa nopeatempoisessa keskustelussa viittasin, ja siellä kaikki sähköiset palvelut, esimerkiksi lääkereseptit ja äänestäminen, toimivat X-Road-nimisen tiedonsiirtoväylän kautta. Ja meilläkin — kun täällä hivenen arvosteltiin tätä nykyhallitusta, joka nyt on istunut vasta vuoden — vuonna 2013 linjattiin, että Suomessa sama ratkaisu tuodaan käyttöön palveluväylä-nimellä. Hanketta johtava valtiovarainministeriö aikoo tuoda valtion ja kuntien palvelut palveluväylään mukaan vaikka pakolla, todettiin vuonna 2013, eli kyllä arvostelun kärki on hyvä suunnata mieluumminkin sinne kuin vaikkapa sitten ministeri Vehviläiseen, joka tässä on työtä tehnyt hyvin ja perusteellisesti.

Tärkeää ja tavoiteltavaa on se, että jatkossa tästä kokonaisuudesta pitää löytyä verottajan, Kelan, maakunnan, kunnan, potilastietoarkiston, sähköisen reseptijärjestelmän palvelut, eli niin, että yhden verkkosivuston kautta suomalaiset löytävät nämä palvelut helposti. Nykyisin sähköisten palvelujen tarjonta on nimittäin erittäin sekavaa, niin kuin täällä on esille tuotu. Verottajalla ja Kelalla tällä hetkellä jo voi monia asioita hoitaa alusta loppuun verkossa. Terveyspuolella sähköinen resepti ja potilastietoarkisto ovat käytössä, ja ne saadaan kattaviksi lähiaikoina, mutta eri kunnilla sähköiset palvelut ovat hyvin kirjavia. Itse asiassa aika monessa kunnassa sähköinen palvelu tarkoittaa edelleen sitä, että netistä voi tulostaa lomakkeen mutta hakemus tulee jättää fyysisesti, eli se ei onnistu sähköisesti. Kyllä tämä on jotain muuta kuin 2010-lukua.

14.34 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Hieman hämmästyttää, että niin harva joukko edustajia on tänään paikalla täällä, kun on yksi ehkä tämän vaalikauden merkittävimpiä uudistuksia lähetekeskustelussa. Tämä uudistus onnistuessaan tulee edistämään kilpailua. Se tulee luomaan kustannustehokkuutta läpi koko Suomen. Se laitetaan tänään liikkeelle. Se tullaan analysoimaan valiokunnissa, tullaan kuulemaan asiantuntijoita, se tullaan käsittelemään täällä, ja varmasti siihen jää joitakin puutteita, joita sitten tulevilla laeilla vielä täydennetään.

Mutta kaiken kaikkiaan onnittelut siitä, että nyt tämä valtiovarainministeriön ryhmä, joka lähes kaksi vuotta sitten tähän työhön asetettiin, on saanut tämän esityksen valmiiksi, ja aivan kuten täällä on jo todettu, edustaja Ala-Nissilän ei kannattaisi tässä nyt kiinnittää sitä terävintä huomiota niihin joihinkin puutteisiin, jotka ehkä tänne vielä ovat jääneet.

Muutamia keskeisiä, hyviä asioita tästä: Ensinnäkin syntyy kansallinen palveluväylä, jota kohti nyt kaikki muut digitaaliset palvelut ohjataan. Tulee yhden luokun palvelujärjestelmä. Tulee järjestelmä, jossa on selkeä vastuutus, jossa sekä tuottaja että raha ovat saman ohjauksen piirissä, selkeä digitaalinen arkkitehtuuri, johon yksityinen sektori voi tuottaa lisäpalveluita, ja syntyy kansallinen tulorekisteri, joka mahdollistaa muun muassa kristillisdemokraattien perustulomallin käyttöönoton — joka muuten on oikeasti ainoa toimiva malli, sillä se vapauttaa kaikista muista loukuista.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on koota kaikki olemassa olevat ja uudet hallinnon yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja koskevat säännökset ehdotettuun lakiin, säätää tarkemmin palvelujen toiminnallisuuksista, palvelutuottajien vastuista ja tehtävistä sekä henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelystä palvelujen tuottamiseksi. Lisäksi säädettäisiin velvollisuudesta ja oikeudesta käyttää yhteisiä palveluja, mikä on myös erinomaista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

Aikanaan kotikaupunkiani Espoota moitittiin siitä, että jäimme ulkopuolelle tästä Apotti-hankkeesta, mutta yksi keskeisin syy siinä oli se, että tiesimme, että tällainen kansallinen väylämalli on tulossa ja on järkevämpää rakentaa jotain sellaista, laittaa rahat sitten siihen työhön, niin että olemme mukana tässä, mikä nyt tulee olemaan Suomen 2000-luvun ehkä suurin menestystekijä. Pidän tuota päätöstä myös järkevänä ja olen sitä tukemassa.

Tämän valtiovarainministeriön ohjelman hankkeina olivat siis palveluväylä, kansalaisen, yrittäjän ja viranomaisen palvelunäkymät, tunnistamisen malli sekä roolien ja valtuuksien hallinta. Ohjelmalle on laitettu päättämisaika 2017, eli oikeastaan pitäisi tässä ministeri melkein kukittaa, koska olemme etujassa ja tämä esitys tulee tässä nyt meille jo näin varhaisessa vaiheessa vaalikautta. Ohjelman ja sen hankkeet omistaa valtiovarainministeriö. Operatiivinen toteutus on ajateltu Väestöketerikeskukseen.

Kaiken tämän takana ja ajatuksena on oikeasti digitalisaation läpimurto suomalaisessa yhteiskunnassa. Pidän myös erittäin hyvänä sitä, minkä ministeri tässä nosti esille äsken vastauspuheenvuorossaan, että tämä malli valmistuessaan on parempi kuin Viron malli. Sitä Viron mallia on tutkittu ja pohdittu, ja siellä on käynyt jos jonkinlaisista ryhmää katselemassa ja tutustumassa. Sieltä ovat tohtorit käyneet täällä meille esittelemässä sitä, ja tämä on parempi versio. Näin pitääkin olla, ja siihen Suomi pystyy varmasti. Hyvä olisi, jos tähän vielä saataisiin nämä karttapalvelut kytkettyä jollakin tavalla mukaan, jotta sitten senkin helpottaisi sen käyttöä.

Ehkä vielä sellaisen asian totean, että mitä tulee näihin tunnistamispalveluihin ja niiden tietoturvariskeihin, niin toivon, että valiokunta sitten nämä ottaa erityisesti huomioon, kun tätä käsitellään, koska nämä tietoturvariskit eivät ole mikään pieni asia. Silloin kun kaikki tulee ikään kuin yhteen kekkoon, niin niiden merkitys vielä korostuu.

Kaiken kaikkiaan kiitos tästä hyvästä valmistelusta ministerille.

14.40 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! En ennättänyt tutustua tähän lakiesitykseen kovin perusteellisesti ja siksi en pysty kovin syvällisesti ottamaan kantaa tähän lakiesitykseen, mutta esityksen tavoitteet ovat kyllä erinomaiset. Ilmaisen kuitenkin huoleni siitä, ettei kaikkia digitaalisia palveluja ole Suomessa perinteisesti kehitetty asiakaslähtöisesti vaan nimenomaan teknologia edellä. Vaikka lakiesityksen yleisperusteluisissa sivulla 15 sanotaan, että asiakaslähtöisyys on ollut keskeistä, niin ei se ainakaan kansalaisten näkökulmasta näin ole ollut. Eli hyvin paljon tulee palautetta siitä, että on vaikeata käyttää sähköisiä palveluita ja sinne on hankala mennä ja siellä on hankala toimia.

Digitaaliset palvelut ovat hyvin harvoin esteettömiä, ja siitä erityisesti annan kiitoksen tässä lakiesityksessä, että täällä on huomioitu tämä digitaalinen esteettömyys ja tässä on ollut valmistelussa mukana myös esteettömyyden asiantuntijoita. Toivon, että jatkossakin tästä esteettömyydestä huolehditaan yhtä hyvin. Meillähän on semmoinen tilanne, että esteettömyydestä puhutaan paljon mutta hyvin harvoin muistetaan, että esteettömyys tarkoittaa kaikkien aistien esteettömyyttä, ja esimerkiksi digitaalisuutta kehitettäessä tämä asia on usein jäänyt lapsipuolen asemaan.

Arvoisa puhemies! Sähköiset palvelut ja digitalisaatio on erinomainen ja kannatettava asia, jota on systemaattisesti kehitettävä ja vietävä yhteiskunnassamme eteenpäin. Mutta tämän rinnalla usein unohtuu, etteivät sähköiset palvelut voi korvata aina henkilökohtaista palvelua, ohjausta ja neuvontaa. Eilen täällä salissa puhuttiin työttömyyden hoidosta ja työllisyystoimista, ja nyt esimerkiksi te-toimistothan ovat lisänneet huomattavasti sähköistä asiointia, ja tämä on tarkoittanut myös henkilöresurssien vähentämistä. Tämän johdosta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

edes nuoret, vasta valmistuneet henkilöt eivät välttämättä pääse henkilökohtaisen avun ja tuen piiriin. He saattavat joutua odottamaan asiantuntijan tai virkailijan luo pääsemistä jopa monta kuukautta. Minun mielestäni nuoret jätetään jopa heitteille, sillä nuorilla ei ole työmarkkinaosaamista ja -kokemusta eivätkä he pysty ilman ohjausta toimimaan työmarkkinoilla tai toimimaan verkossa työnhakijoina, vaikka heillä on erinomaiset tekniset taidot ja muuten kyky toimia digitaalimaailmassa. Näissä tilanteissa pelkät sähköiset palvelut eivät riitä, ja tämä pitäisi aina tässä sähköisten palvelujen kehittämisen rinnalla muistaa.

Meillä on monia muitakin kansalaisryhmiä, joita ei saisi jättää pelkästään sähköisten palvelujen varaan, ja tästä asiastahan on muun muassa Valtion tarkastusviraston vuosikertomuksessa viime vuonna esitetty erittäin kriittinen näkökulma, että emme syrjäyttäisi ihmisiä palveluista kokonaan. — Kiitos.

14.43 **Jyrki Kasvi vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on enemmän kuin tervetullut. Valitettavasti julkishallinnon sähköisen asioinnin taustapalveluiden kokonaisuus otetaan hallintaan ja sähköisille palveluille luodaan yhteinen palveluväylä vasta nyt eikä jo vuosia sitten, sillä kuten ministeri Vehviläinen totesi, näiden tukipalveluiden sirpaleisuus ja siiloutuneisuus ovat haitanneet ja hidastaneet sähköisten palveluiden kehitystä. Jokainen julkinen sähköinen palvelu on jouduttu rakentamaan alusta alkaen erikseen tunnetuin tuloksin. Eli jos hallitus jostain ansaitsee kiitoksen, niin siitä, että tämä esitys on edennyt tämän hallituksen aikana ripeästi. — Aiemmin heräsi jo epäily, ettemme saa edes Virossa ilmaiseksi saamaamme X-Road-palveluväylää toimimaan täällä Suomessa ollenkaan.

Mutta se on näin oppositiosta todettava, että kyllä tämä esitys voisi rohkeampikin olla. Käytännössähän tämä organisoisi olemassa olevat tukipalvelut yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, mutta ei muuten uudista tai digitalisoisi meidän julkisten palveluidemme tuotannon rakenteita ja prosesseja. Luotan ja toivon, että tämä esitys on vasta ensimmäinen vaihe laajemmalle uudistukselle, perustan rakentamista julkisten palveluiden radikaalille digitalisoinnille.

Kokonaisvaltaisemman muutoksen tarve käy hyvin ilmi esityksen yleisperusteluissa kuvatuista alan kansainvälisestä kehityksestä. Edelläkävijämaissa on jo pitkään uskallettu viedä julkishallinnon digitalisaatiota eteenpäin paljon Suomea rohkeammin, jopa ronskimmin. Esimerkiksi Tanskassa sähköinen asiointi on jo vuosien ajan ollut ensisijainen toimintatapa, ja kaikilla tanskalaisilla on oltava digitaalinen postiosoite. Sekä kansalaiset että yritykset on lailla velvoitettu asioimaan viranomaisten kanssa vain sähköisesti. Vain 10 prosentille tanskalaisista on myönnetty esimerkiksi terveyssyistä erivapaus, joka antaa heille edelleen oikeuden asioida viranomaisten kanssa paperipostilla.

Vastaavasti Virossa sähköinen tunnistaminen onnistuttiin ottamaan käyttöön jo yli vuosikymmen sitten, toisin kuin Viron vanhan HST-kortin tekniikan alkujaan kehittäneessä Suomessa — olin itse yksi korttien koekäyttäjistä 1980-luvulla Otaniemessä. Viro onnistui, koska sähköinen henkilökortti säädettiin pakolliseksi kaikille Virossa vakituisesti asuville henkilöille samalla kertaa, kun kaikki viranomaiset velvoitettiin käyttämään sähköistä henkilökorttia ensisijaisena tunnistautumis- ja allekirjoitusvälineenä. Käytännössä perinteiset paperidokumentteihin perustautuvat tunnistautumistavat sekä kynällä paperille kirjoitettu allekirjoitus katosivat Virossa nopeasti käytöstä. Palvelutuotannon kustannukset laskivat, samalla kun kansalaisten palvelukokemukset paranivat. Silti ymmärrän hyvin hallituksen rohkeuden puutteen. Voin vain kuvitella, millaisen itkupotkuraivarin koko

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

Suomi saisi, jos hallitus uskaltaisi ehdottaa Suomessa jotain yhtä radikaalia, meistä kansanedustajista nyt sitten puhumattakaan.

Arvoisa puhemies! Täällä on tänään kannettu paljon huolta niistä suomalaisista, joilla ei ole esimerkiksi sähköisiä pankkitunnuksia. On aivan totta, että tähän asti pankkien tunnistautumispalvelut ovat olleet kriittisiä myös julkisille palveluille. Näin ei kuitenkaan välttämättä ole enää kovin pitkään. Ensinnä pankkien Suomessa käyttämät tunnistautumispalvelut ovat jo vanhoja, eivätkä niiden käytettävyys ja turvallisuus ole enää vuosiin ollut samalla tasolla kuin esimerkiksi Virossa käytettävällä kansallisella tunnistautumisella. Lisäksi koko pankkiala käy läpi rajua digitaalista murrosta. Suomessakin toimii jo kansainvälinen kuluttajaverkkopankki, jolla ei ole konttoreita lainkaan vaan kaikki asiointi tapahtuu verkossa ja pääosan palveluista tuottavat algoritmit. Koska tällaisilla verkkopankeilla ei ole kiinteistö- eikä henkilöstökuluja ja ne on helppo skaalata koko Euroopan laajuisiksi, niiden tileillä ja lainoilla on paljon paremmat korot kuin perinteisillä pankeilla. Eli perinteisten pankkien varaan ei julkisten palveluiden tunnistautumista kannata perustaa, ei ainakaan kovin pitkällä tähtäimellä.

Arvoisa puhemies! Toinen kansainvälisessä vertailussa esiin nouseva ero Suomen ja edelläkävijämaiden välillä on digitalisaation johtaminen. Suomessa ei kukaan eikä mikään päätoimisesti ohjaa julkishallinnon sähköisten palveluiden ja tiedolla johtamisen kehittämistä saati kansallista tietoyhteiskuntakehitystä. Digitalisaatiolla ei ole Suomessa omistajaa, jolla olisi riittävät valtaoikeudet ohjata ja kirittää kehitystä yli hallintorajojen. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa sähköisen hallinnon kehittäminen on suoraan pääministerin kanslian vastuulla. Tämä mahdollisti esimerkiksi Ison-Britannian valtionhallinnon tietovarantojen nopean avaamisen yleiseen käyttöön. Aikaa ministeriöille ja valtion laitoksille annettiin vain 18 kuukautta, 18 kuukautta saa suorittaa. Kun myös Suomessa sitten myöhemmin lopulta päätettiin avata julkisia tietovarantoja, alkoi se perinteinen suomalainen itkuvirsi lisämäärärahoista ja siirtymäajoista.

Arvoisa puhemies! Toki sähköisten palveluiden ja hallinnon kehittämisessä on kyse myös resursseista. Esimerkiksi Etelä-Koreaan vuonna 1987 perustetulla kansallisella Tietoyhteiskuntavirastolla on palkkalistoillaan pelkästään tutkijoita 430 kappaletta. Jotain Etelä-Korean asenteesta kertoo myös tänä kesänä voimaan tuleva laki, jolla kumotaan joukko uusien digitaalisten palveluiden kehittämistä ja kokeilemista mahdollisesti haittaavia lakeja Busanin Haeundaen kaupunginosassa, jossa on sellaiset 423 000 asukasta. Jos hallitus harkitsee vastaavan koealueen perustamista Suomeen, voin ilmoittaa Espoon kaupungin vapaaehtoiseksi, vaikka eihän meillä ihan yhtä montaa asukasta olekaan.

14.50 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän se on niin, että digitalisaatio on päivän sana, ja tämä hallituksen esitys etenee ripeästi, ja sillä on tarkoitus nopeuttaa asiointia. Sähköinen asiointi on ripeää, ja sillä tavalla asiat hoituvat hyvin.

Täällä on puhuttu myös Viron mallista ja verrattu siihen. Minusta on hyvä, että me luomme myös omaa mallia emmekä aina hae sitä mallia muualta emmekä varsinkaan kehitä samanlaisia malleja, vaan ollaan rohkeita ja lähdetään reippaasti myös ja uskalletaan tehdä omia ratkaisuja. Se on tärkeää, että tätäkin esitystä viedään asiakaslähtöisesti eteenpäin ja huomioidaan ne ihmiset, jotka eivät välttämättä niin helposti sulaudu tähän sähköiseen maailmaan vaan tarvitsevat ehkäpä enemmän sitä neuvontaa ja ohjausta. Kaikilla ihmisillä ei ole tietokoneita ja mobiililaitteita siihen tarkoitukseen, ja kirjastot ovat yksi sellainen paikka, jossa sitten ihmiset käyvät hoitamassa asioitaan. Onkohan koskaan muuten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

tutkittu sitä asiaa, kuinka paljon kirjastoissa hoidetaan sähköisiä asioita, kuinka paljon siellä toteutetaan juuri näitä asioita? Tiedän, että on paljon nuoria ja niitä ihmisiä, joilla ei ole mahdollisuutta eikä varallisuuttakaan ostaa laitteita.

Esitys on hyvä ja kannatettava, ja todellakin asiakaslähtöisesti viedään eteenpäin ja muistetaan, että ihminen on se, joka sitä konetta käyttää, ja kaikki muu tulee sitten siinä perässä, ja että kun nettiyhteys menee poikki vaikkapa tuolla jossakin metsän keskellä, niin silloin katkeaa yhteys ja siihen jää se sähköisen maailman käyttäminen.

14.52 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on mielestäni erittäin hyvä ja sopii tähän meidän aikaamme erinomaisesti. Se, että Suomi on näissä sähköisen tiedonkäsittelyn ja asioinnin palveluissa jäänyt selkeästi taka-alalle verrattuna esimerkiksi edustaja Jyrki Kasvin mainitsemaan Viroon, eteläiseen naapuriimme, on surullinen asia, mutta se ei tietenkään tarkoita sitä, että meidän pitäisi nyt tässä tilanteessa jäädä itkemään kovaa kohtaloamme, vaan pitää empimättä lähteä sille tielle, jossa nämä sähköiset palvelut ja sähköinen asiointi mahdollistetaan koko maassa.

On tärkeää, että saadaan koottua kaikki yhteen lakiin — se, miten tämä alusta tälle palvelulle, sähköiselle asioinnille, rakennetaan — ettei sitten tule tätä edustaja Kasvin mainitsemaa Korea-ilmiötä. Siellähän on viisaasti toimittu, kun lailla on kielletty kaikki muu tällainen toiminta, että päästään rakentamaan yhteistä alustaa. Näinhän se tulee tehdä, että meillä julkiset palvelut järjestetään tulevaisuudessa niin, että ne ovat yhden alustan alla ja se saatavuus rakennetaan sille samalle järjestelmälle, mikä on viisautta. Samalla varmaan tämä tietoturvakin pystytään takaamaan. Pitää muistaa, että pankeillahan on tämä nykyinen suojajärjestelmä tunnuslukuineen ja muine tunnistuskeinoineen, mutta ilmeisesti tämäkin on jo vanhanaikaista, niin että saamme vieläkin parempia, turvallisia systeemejä tähän maahan rakennettua.

Tärkeää on kuitenkin se, että sähköinen palvelu järjestetään niin hyvin toimivaksi, että me todella pystymme siitä hyötymään. Hallitusohjelmassahan yhtenä tärkeänä osana on tämä digitalisointi, mikä on ilolla tervehdittävä asia. Mutta digitalisointikaan ei pelaa, jos emme saa järjestelmiä aikaiseksi, viilattua sillä keinoin, että esimerkiksi verotukseen liittyvät asiat ja monet muut asiat pystytään hoitamaan verkossa. Esimerkiksi nyt menossa oleva sote-uudistus, sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistus — kaikki tällaiset palveluthan tulevaisuudessa siirtyvät verkkoon. Se vanha hyvä esimerkki siitä on se, että kun ihminen menee terveyskeskukseen ja hänestä otetaan vaikka se röntgenkuva, niin se hetkessä voidaan lähettää vaikka toiselle puolelle maapalloa, jos asia vaatii, erikoislääkärin tarkastettavaksi, onko kuvassa mitään erikoista, ja sen jälkeen potilas saa nopean palvelun ja avun sairauteensa.

Eli tässäkin mielessä tämä hallituksen esitys on erittäin hyvä ja kannatettava. Toivon mukaan Suomessa riittää nyt viisautta ja järkeä siihen, että pystymme nämä rönsyilevät erilaiset palvelut kokoamaan todellakin yhteen ja saamaan yhden yhteisen ja toimivan järjestelmän, jolla suomalaisten palvelut saadaan kuntoon. Tähän kuuluu olennaisena osana mielestäni myös se — vaikka tässä laissa sitä ei varmaan säädetäkään, mutta se on taas sitten elinkeinopolitiikkaa, ja toivon, että siinä työ- ja elinkeinoministeriö myös Euroopan unioniin päin saisi aikaan sellaiset päätökset ja määrärahavarausten — että pystyttäisiin nopeat laajakaistayhteydet rakentamaan koko Suomeen. Perustuslakimme mukaan kansalaisethan ovat tasa-arvoisia toisiinsa nähden, ja on pyrittävä järjestämään palvelut niin, että ne toimivat tietenkin täällä Helsingissä mutta yhtä lailla Utsjoella taikka jossakin Nuorga-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

missa taikka vaikka Pellossa ja Ilomantsissa, niin että ei tämä meidän verkko rajoita sitä luotavien uusien, hienojen palvelujen käyttöä.

Nythan meillä on todella Suomi jaettu kahteen osaan: osalla alueista palvelut pelaavat erinomaisesti ja toisilla alueilla juuri eivät ollenkaan. Tässä asiassa olemme jääneet ikävä kyllä taka-alalle, ja toivon hartaasti, että elinkeinoministeriö tässä asiassa on aktiivinen, ja ennen kaikkea, että eduskunta ottaa tässä härkää sarvista ja varaa rahaa budjettiin ja seuraaviin lisäbudjetteihin ja seuraava hallituskin, joka tämän hallituksen jälkeen aikanaan aloittaa sitten, ottaa tämän asian vakavasti. Jos emme saa nopeita laajakaistayhteyksiä toimimaan tässä maassa, se tarkoittaa käytännössä sitä, että jäämme myös markkinoilta sivuun, ja se viennin lisäyksen tavoitekin, millä Suomi nostetaan tästä laman suosta ylös, jää toteutumatta, jos me emme saa näitä tietoverkkojärjestelmiä tässä maassa kuntoon.

14.56 Kimmo Kivelä ps: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka sanotaan, että tikulla silmään sitä, joka menneitä muistelee, ja kun puhutaan tässä, että Suomi on it-teknologiassa nimenomaan julkishallinnossa jäänyt jälkeen, niin kyllä yksi merkittävä osa sitä on, että Valtion tietokonekeskus ajettiin alas ja oma osaaminen hävisi ja sen jälkeen on oltu riippuvaisia markkinavoimista. Siirryttiin konsulttidemokratiaan, joka on osannut rahastaa. Tämä on nytkin haaste, että näin ei käy, kun puhutaan hallitusohjelmassakin voimakkaasti digitalisaatiosta. Hyvä uutinen ei myöskään ole, mitä tänään on uutisoitu, että valtiovarainministerin JulkICT-osaston työilmapiiri on tulehtunut ja selviä kriisiytymisen merkkejä siellä on työtyytyväisyysbarometrissa mitattu. Tämä kaikki vaikeuttaa tavoitteellista työskentelyä.

Täällä on, rouva puhemies, monessa puheenvuorossa viitattu Viroon. Viro on hyvä esimerkki, mutta se ei välttämättä, niin kuin täällä on aivan oikein todettu, ole ehdoton malli. Viro lähti rakentamaan järjestelmää tyhjästä vuonna nolla. Meillä on kuitenkin historiaa ja kokemusta, mutta valitettavasti meillä on kielteisiä kokemuksia. Nyt pitää saada todellakin uusi ryhti. Toivon ministerille menestystä tässä työssä. Nyt tuntuu, että ote on oikea.

14.58 Ville Vähämäki ps: Arvoisa puhemies! Tästä kansallisesta palveluväylästä haluaisin nostaa esille muutaman nettisivun, jotka siihen läheisesti liittyvät. Siis itse tämä palveluväylähän on tiedonvälityskonsepti, joka toimii välitysalustana, kun halutaan suojattuja ja vakioituja tietoja välittää, ja sitä voivat käyttää ne kaikki, jotka siihen ovat liittyneet, eli sillä kansalainen ja julkinen digitaalinen palvelu yhdistetään toisiinsa. Pääteesit siinä ovat löytyvät tietenkin digisuomi.fi-sivuilta, missä on yhdeksän pääteesiä, jotka on kysytty kansalaisilta. Ne on julkaistu viime syksynä. Näitä on muun muassa se, että palvelulla on omistaja, käytetään avointa tietoa ja aukaistaan tietoa, käytetään nykyistä tietoa ja hyödynnetään nykyisin jo olemassa olevia palveluita, saadaan asiakkaalle nopeasti hyötyä. Palvelujen kuuluu olla helppokäyttöisiä ja asiakaslähtöisiä, sekä ensisijaisesti keskitytään sähköisiin palveluihin.

Sitten haluan nostaa esille muutamat muut nettisivut, missä tätä kansallista palveluväylää oikein käsitellään: confluence.csc.fi — se on kehittämissivusto, siellä on kaikki dokumentointi — sitten tämä esuomi.fi-sivusto, se on tämän palveluväylän viestintäkanava, ja itse tämä palveluväyläsivusto, beta-vaiheessa oleva, on beta.suomi.fi. Näiltä neljältä sivustolta löytyvät ne pääteesit koko tähän kansalliseen palveluväylään, ja näitten avulla kansalainen ja myöskin kansanedustaja saa kaiken mahdollisen tiedon siitä, mikä tämän asiain tila oikein on ja missä ollaan menossa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

15.00 **Eero Lehti kok:** Arvoisa rouva puhemies! Oli ilo kuunnella edustaja Kasvin puheenvuoroa. Siinä oli konkreettisesti kaikki ne ongelmat, jotka tähän tilanteeseen liittyvät, käsitelty asiallisesti. Ehkä tässä nyt kuitenkin vähän helpottaa tämän tuhkan ripottaminen päälle, kun arvioi yhdysvaltalaisia järjestelmiä, joissa sekki on tunnettu maksuväline ja noin sata suihkulentokonetta siirtää ne clearing-keskukseen, jossa pankit vaihtavat toistensa sekkejä keskenään — kuitenkin se on tietotekniikan johtava valtio noin kaiken kaikkiaan.

Tästä Viron esimerkistä — edustaja Kivelä täällä sen totesi — kun nollasta lähdetään, niin on helppo rakentaa. Ja vastaavasti Suomessa voi katsoa tätä potilastietojärjestelmää: jokainen mahdollisesti mukaan tuleva organisaatio alkaa osaoptimoida, lähteekö milloin mukaan vai alkaako vetkuttaa ja minkälaista viivyttelyä tekee. Kansallisesti voisi sanoa, että viimeistään nyt piti lähteä mukaan, mutta myös voisi sanoa valtion ylimmälle johdolle, että laiminlyönti regulaatiossa ja koordinaatiossa on maksanut varmaan Suomelle ehkä 10—20 miljardia.

15.02 **Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! Valtion tarkastusvirasto arvioi ihan tässä vasta nykyisiä sähköisiä palveluitamme, ja tuo raportti ei ollut mitenkään mairittelevaa luettaavaa. Se osoitti sen, että kalliiksi on tullut ja palvelut eivät ole olleet ihan sitä, mitä niiden olisi pitänyt. Siksi on erittäin tervetullutta, että tämä laki on tullut nyt eduskuntaan.

Yksi kritiikin paikka siinä oli tämä siiloutuneisuus. Itse uskon, että tällä alustalla, mitä nyt rakennetaan, on mahdollista päästä eteenpäin näistä siiloutuneista palveluista. Mietin vaikkapa sitä, että meillä puhutaan paljon kannustinloukuista ja meillä verottajalta löytyy se, että voit laittaa tietosi ja arvioida sen, paljonko sinun verosi tulee olemaan näillä ja näillä luvuilla, ja meiltä löytyy laskureita, joilla voi arvioida vaikkapa sitä, millainen työttömyysturva tulee olemaan tietyillä palkkatuloilla, mutta sitten, kun pitäisi löytyä appsi, joka kertoo, mitä tapahtuu asumistuella, palkkatuloille ja työttömyysturvalle, sitäpä ei enää löydykään. Mielestäni valtion intressissä pitäisi olla sen, että meillä löytyisi myös näitä ristiin ajettavia järjestelmiä, jotka kertoisivat asiakkaalle sen, mitä tapahtuu, jos hän käyttäytyy tietyllä tavalla. Nyt kun tiedän, että ministeri on ollut aktiivisesti tekemisissä myös tämän perustulokokeilun kanssa, niin toivoisin, että sinne tulisi myös nimenomaan tätä kehitystyötä, koska vaikka me kuinka muutamme lakeja, niin jos ihmiset eivät pysty ennakoimaan omassa elämässään niiden taloudellisia seurauksia, niin me emme tavallaan pärjää sillä lainsäädännön muutoksella, koska vanhat mielikuvat elävät.

Mutta sitten, jos ajatellaan tätä asiakaslähtöisyyttä, siitähän me saimme kiitosta siinä mielessä, että meillä on tehty näitä käyttäjälähtöisiä testejä ja muita, mutta usein vasta liian myöhäisessä vaiheessa. Oleellista olisikin se, että osaisimme miettiä paremmin, kenelle tuo palvelu tehdään. Usein on lähdetty siitä, että digitalisaatio on ikään kuin sen viraston tai hallinnon toimijan tai julkisen toimijan säästöä palvelujen tarjoamisvelvoitteessa. Silloin lähtökohta on ollut enemmän hallintokeskeinen, kun sen pitäisi olla asiakaskeinen: Mitä lisäarvoa tuo palvelu tuo asiakkaalle? (Puhemies koputtaa) Miten se voi palvella paremmin? Silloin pitäisi myös miettiä, (Puhemies koputtaa) minkälainen tuo konsepti kokonaisuudessaan on. (Puhuja siirtyi puhujakorokkeelle.)

Arvoisa puhemies! Anteeksi, ei mennyt ihan niin nopeasti kuin olin ajatellut. — Ylipääntään jos mietitään, miten nämä palveluketjut toimivat, jotenkin toivoisi, että meillä päästäisiin irti siitä, että liian usein laitetaan se vanha paperikaavake sinne nettiin ja ajatellaan, että se on digitaalista palvelua. Kuitenkin pitäisi miettiä kokonaan uudenlaista konseptia:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

sitä, kenen tarpeisiin ja millä eväillä ja mitä muuta asiaa voidaan samalla tässä järjestelmässä palvella. Ylipäätään on hyvä, että tätä tämmöistä kokonaista konseptia kehitetään, mutta jotenkin toivoisin, että tässä yhteydessä meillä olisi joku uudelleenajattelu: kun vaikkapa ne työvoimapalvelut usein saavat kritiikkiä siitä, että ne ovat netissä ja ihmiset eivät saa enää tavata työvoimaneuvojia ja sieltä ei saa sitä palvelua, minkä haluaisi, niin miksi sitten Tinder-treffit toimivat? Eikö voisi ajatella, että jos ihmisten kohtaamissysteemeitä kehitetään, niin otettaisiinkin rohkeammin käyttöön niitä ajatuksia, joita täällä sosiaalisen median tai kaupallisten palveluiden puolella on ollut, ja joskus hieman luistettaisiin siitä ikään kuin viranomaislähtöisestä ajattelusta, joka sitten voisi toimia jossakin vähän jämäkemmässä muodossa, mutta olisi myös niitä menetelmiä, joilla kevyemmin voisi saada kohtaamisia vaikkapa sitten siellä työnvälityksessä. Yksityisellä puolella näitä on jonkin verran kehitetty, mutta koska siellä on niin vähän toimijoita, niin ne eivät palvele ikään kuin laajoja työmarkkinoita.

Tämä vain yhtenä ajatuksena työhallinnon puolelta, jonka parhaiten tunnen. Toivon ministerille menestystä siinä, että myös tämän lain toimeenpanossa ja jatkovalmistelussa oltaisiin valmiita käyttämään luovuutta eikä ainoastaan sitä perinteistä viranomaistarkkuutta, koska molempia tarvitaan.

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Kurvinen. — Anteeksi, edustaja Kurvinen, siinä oli edustaja Elovaaran nimi pudonnut pois, mutta palautui nyt listalle. — Edustaja Elovaara.

15.06 Tiina Elovaara ps: Kiitos, puhemies, näin pääsi tosiaan käymään.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoite viedä digitalisaatiota eteenpäin on tärkeä tavoite. Se tuo mukanaan mahdollisuuksia, mutta myönteisestä kehityksestä voi myös syrjäytyä. Yksi tällainen syrjäyttävä tekijä on vanhuuteen liittyvä muistisairaus. Myös työikäisillä ihmisillä on yhä enenevässä määrin havaittu muistihäiriöitä. Nämä aiheuttavat kustannuksia valtiolle, yrityksille ja asiakkaille.

Pankit, televiestintäyhtiöt ja energiayhtiöt hyödyntävät e-laskupalveluita, ja näille ta hoille e-laskupalvelut tuovat säästöjä. Kuluttajan kannalta taas erityisesti verkkopankit ovat avainroolissa. Muistisairauksista kärsiville palveluiden käyttöönotto tai käyttö voi osoittautua hankalaksi tai mahdottomaksi. Yhdenvertaisuusperiaate edellyttää sekä kansalaisten kohtelua samalla tavalla että samojen mahdollisuuksien tarjoamista. E-laskuista ei yleisesti ottaen peritä erillistä maksua. Sen sijaan paperilaskujen kohdalla hinnat vaihtelevat. Halusin vain tuoda tämän keskustelun yhteydessä esiin tämän seikan, koska olen huolissani siitä, että muistisairaat ja vanhukset, joilta peritään laskuista erillistä maksua, asetuvat epätasa-arvoiseen asemaan. Toivon, että valtionhallinto ja hallitus ottavat myös tällaisen näkökulman huomioon.

15.07 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Se on hyvä, että täällä salissakin on "naiset ensin", se on hyvä periaate.

Ihan joitakin ajatuksia tähän keskusteluun yhteiskunnan digitalisaatiosta ja sähköisistä palveluista. Tätä keskustelua on vaihteeksi ollut ihan miellyttävää kuunnella ja seurata. Täällä on aika lailla ollut sellainen yhteinen henki yli hallitus- ja oppositiorajojen ja ryhmärajojen siitä, että meidän pitää tässä edetä ja meidän pitää saada säästöjä aikaan, luoda parempia palveluita ihmisille ja ehkä luoda bisnesmahdollisuuksiakin yksityiselle sektorille. Valitettavasti Suomi, joka oli vielä 1990-luvulla niitä maailman parhaimpia tietoyhteis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

kuntia, on jäänyt pahasti tässä informaatio- ja tietoyhteiskuntakehityksessä jälkeen. Jos vaikka katsoo Viroon, meidän eteläiseen naapuriimme, heillä on ollut kunnianhimoa, unelmia ja haaveita ja he ovat toteuttaneet niitä paljon eteenpäin, olleet joustavia ja luovia. Toivottavasti mekin saamme vähän sellaista henkeä.

Arvoisa puhemies! Tahdon kiinnittää huomiota sellaiseen asiaan, että meillähan olisi tunnistautumiseen olemassa helppo väline, mikä suurimmalla osalla suomalaisista on, mutta ei valitettavasti kaikilla, nimittäin pankkien verkkopankkitunnukset, joita paljon jo nytkin hyödynnetään. Mutta tosiasiahan on se, että kaikki ihmiset eivät taloustilanteestaan tai velka- ja maksuhistoriastaan johtuen verkkopankkitunnuksia saa. Tässä kohtaa tahdotisinkin vedota ihan meidän finanssialaamme ja meidän pankkisektoriimme, että mietittäisiin niitä pankkien käytäntöjä, kenelle annetaan verkkopankkitunnuksia. Uskon, että se olisi myös rahoitusalan etu, jos meillä olisi entistä kätevämpi ja selkeämpi tapa päästä eri sähköisiin palveluihin ja päästä erilaisille sähköisille kaistoille. Joudumme myös varmasti miettimään täällä eduskunnassa, että jos pankit eivät vapaaehtoisesti niitä verkkopankkitunnuksia anna, onko tässä tarpeen tehdä lainsäädäntömuutoksia.

15.09 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun tämä sähköinen asiointi toivon mukaan ottaa oikein kunnan kilpailukykyloikan tässä tämän hallituksen aikana ja samaan aikaan tehdään soite-uudistusta, joka myös on äärimmäisen tärkeä uudistus, niin kysyisin paikalla olevalta ministeriltä: Kun tämän sähköisen asioinnin uutta pohjaa luodaan nyt kokonaan, niin yksi sosiaali- ja terveydenhuollon suuri ongelmahan on se, että meillä on erilaisia potilastietojärjestelmiä eri kunnissa. Ollaanko nyt luomassa Suomeen sellaista yhtä järjestelmää, jonka avulla voidaan kehittää koko digitaalista terveydenhuoltoa paljon tehokkaammin? Yhdysvalloissahan tästä on hyviä kokemuksia, muun muassa veteraanien terveydenhuolto on järjestetty niin, että samalla kortilla saa palvelun, olipa se sitten Havaijilla tai Alaskassa, sillä ei ole väliä. Pääsemmekö joskus tällaiseen järjestelmään?

15.10 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on hyvä, että tätä kansallista palveluarkkitehtuuriprojektia jatketaan, ja minusta on hyvä, että hallitus on ottanut tämän koekielujen linjan, sehän sopii tähän kuvaan oikein hyvin. Näissä toteuttamisvaihtoehdoissa haluan vielä peräänkuuluttaa sitä, että olisi todella tärkeää, että meidän hyvin repaleisella kentällämme eivät hääräisi kaikki itse toteuttamalla digitaalisia palveluita. Nyt kadotin sen kohdan tässä, mutta en tiedä, annetaanko tässä kuitenkin hiukan vielä periksi sille, että voitaisiin tuottaa omia palveluita siellä sun täällä, koska tämä ajatus, joka tässä esityksessä on, minusta kuitenkin viittaisi siihen, että kaikki olisi yhteisissä käsissä näitä kahta muuta toimintaa lukuun ottamatta. Jos Väestörekisterikeskus sitten tiukasti pitäisi huolta siitä, että palvelutuotanto ei pääse repsahtamaan, niin se on erittäin olennainen juttu, koska meillä on hyvin paljon repaleisia ict-projekteja, joissa tosiasia ei ole saatu oikeata tulosta aikaan.

Niin kuin ministerille jo peräsin tuossa debattikeskustelussa, niin tämän olennaisin osa kansalaisille ei ole tämä lainsäädäntö vaan se, miten tämä lainsäädäntö toteutetaan käytännössä, ja sitä varten me tarvitsemme sen palveluväylän. Minusta olisi tärkeätä, että se palveluväylä rupeaisi jo lopulta tulemaan ulos — kun me itse toivoimme, että tehdään siitä uuden sukupolven palveluväylä, ja sen takia on tämä virolainen konsepti, jonka me aidosti saimme lopulta ilmaiseksi viime kaudella kovan taistelun tuloksena, niin se palveluväylä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

tulisi sitten ulos. Toivoisin, että ministeri ottaisi sen nyt ihan keskeiseksi asiaksi, koska se varmistaisi kansalaisille, että meillä ovat kaikki nämä yksissä käsissä.

Sen sijaan kun edustaja Kurvinen puhui pankkitunnuksista, niin jo viime kaudella otettiin huomioon se tosiasia, että tunnistautumISRatkaisukaan ei voi olla yhden kortin varassa. Enää ei edes mobiililla tunnisteta, vaan tulevaisuuden tunnistamisratkaisut ovat hyvin erilaisia.

15.12 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Sympatisoin kovasti ministeri Vehviläistä, kun täällä salissa on koko ajan vedottu Viron erinomaisuuteen. Tosiasia tietenkin on se, että väkiluku on neljännes Suomen väkiluvusta ja siellä on aika lailla puhtaalta pöydältä saatu näitä ratkaisuja tehdä. Mutta joka vaiheessa teknologia vanhenee ja uudistuu, joten haluan tässä ihan omasta kokemuksesta kertoa, että tämä Viron yhteisten palveluiden käyttöliittymä kuluttajalle, käyttäjälle, ei ole suinkaan mikään maailman paras tai edes helppokäyttöinen. Siihen edellytetään sirukortti, erillinen lukija, ladattava ja vaikeakäyttöinen ohjelma, ja en tiedä, oliko omissa korkeakouluopinnoissani joitain puutteita, mutta en ole tähän päivään asti onnistunut näitä palveluita käyttämään.

Tässä tuleekin esiin juuri tämä teknologian haaste, johon edustaja Kiuruakin tässä juuri viittasi. Suomessahan yritettiin kuumeisesti ja pitkään saada aikaan juuri tällainen sirullinen henkilökortti, tunnistauminen. Siihen muistaakseni paloi 10 miljoonaa euroa, ja tätä odotellessa, tätä eräänlaista digitaalista Olkiluoto 3:a odotellessa sitten mentiin siihen järjestelmään, että sitten käytetään vain pankkitunnuksia. Sehän on toiminut kohtalaisen hyvin ottaen huomioon kuitenkin edustaja Kurvisen esittämät varaukset. Ei meillä ole mitään syytä ottaa esimerkkiä jo nyt toteutetuista ratkaisuksista, koska ne ovat jo nyt auttamattomasti vanhentuneita, ja se haaste, jossa tietenkin haluamme kaikki tukea ministeriä, on se, että löydetään sellaiset ratkaisut, jotka eivät ole vanhentuneita jo tullessaan käyttöön.

15.14 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Matkan varrella tulee varmaan monia kysymyksiä. Mutta kun selailin tätä esitystä, niin tuo 18 § kertoo näistä häiriötilanteista, ja tiedetään, että sähköisessä asioinnissa saattaa tulla aina katkoksia, ja puhuttiin tietoturvaloukkauksista ynnä muista, jotka estävät tietysti tämän tukipalvelun toimivuuden. No, palvelun tuottaja tietysti ilmoittaa, mistä häiriöistä on kysymys, kuinka kauan kestää ja niin edelleen. Mutta kysyisin sitten, kun en päässyt oikein tietoisuuteen, kun saattaa olla joku tilanne, että kestävät päiväkausia nämä katkokset: kuka silloin on vastuussa, kuka vastaa ja millä lailla? Se on tietysti eri asia, kun on tämmöinen poikkeusolo ja silloin tulee häiriötilanteita, mutta näin normaalisti saattaa olla päivän kaksikin pois niin, että nämä eivät pelitä niin kuin pitäisi.

Puhemies Maria Lohela: Nyt ministeri Vehviläiselle 3 minuuttia.

15.15 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Kiitos tästä keskustelusta. Täällä on tullut paljon hyviä näkökulmia, ja meidän tahtotilamme on kyllä näemmä erittäin yhteinen tässä asiassa. Muutama kommentti yksittäisiin puheenvuoroihin.

Ensinnäkin edustaja Laukkanen sanoi näistä karttapalveluista. Ne karttapalvelut ovat kyllä tulossa tämän myötä, mutta niitä ei tuota Väestörekisterikeskus vaan Maanmittauslaitos samalla tavalla kuin Väestörekisterikeskus ei tee verkkomaksamiseen liittyvien palvelujen tuottamista. Se on Valtiokonttori, joka tekee niitten osalta sen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

Sitten kun täällä tuli monessa puheenvuorossa, muun muassa edustaja Mäkisalo-Roppoelta, tästä esteettömyydestä ja myös siitä, miten ikäihmisillä on mahdollisuus, ja jonkun muun puheenvuorossa tulivat nämä muistisairaat esille, niin haluan todeta, että me laitoimme pari viikkoa sitten tällaisen nimenomaan ikäihmiselle suunnatun nettiaivoriihen siitä, minkälaisia digitaalisia palveluita ikäihmiset haluaisivat. Juuri tätä käytettävyyttä, käyttäjälähtöisyyttä halutaan saada sitä kautta selville. Se on minusta äärimmäisen tärkeää, että me pystymme arkipäiväistämään digitalisaation, että se ei ole vain joku möhkäle ja joku järjestelmä ja teknologia jossakin tuolla, vaan että ihmiset tulevat ikään ja omaan varallisuuteensa nähden sinuiksi sen kanssa, että tavallista toimintaahan se on. Meidän tietysti kansanedustajina pitää olla tässä tällaisia lipunkantajia, että me teemme myös itse, puhumme kentällä tilaisuuksissa riittävän yksinkertaisilla esimerkeillä, mistä tässä kaiken kaikkiaan on kysymys.

Sitten edustaja Kasvin viisas puheenvuoro monella tavalla. Minä itse ajattelen ja olen seurannut myös sitä Tanskaa tässä, miten siellä on tehty, ja minä ajattelen niin, että ennen kuin meillä tämä alusta ja tämä väylä on kunnossa, niin me emme voi vaatia ihmisiltä. Meidän pitää saada, että meillä on tämä alusta tarjolla, mutta itse omassa mielessäni juuri tänä aamuna, kun tänne keskusteluun valmistauduin, pohdin sitä, olisiko meillä uskallusta laittaa tällaisia kansallisia ja strategisia tavoitteita siitä, mihinkä vuoteen mennessä minkäkin verran meidän aikuisikäisestä väestöstämme käyttäisi tunnistautumista ja tekisi tämän kautta tai minkä verran käytetään vaikka toisen puolesta asiointia, ja että tehtäisiin tällaiset strategisemmat tavoitteet näille asioille ja niitä sitten seurattaisiin ja tehtäisiin korjausliikettä, jos ei niissä päästä sitten eteenpäin.

Edustaja Kurviselle, joka lähti juuri, totean vielä tässä nyt ihan lopuksi sen, että meillä on tekeillä juuri hallituksen esitys, joka muuttaa sitä, että kaikilla pankeilla on velvollisuus antaa jokaiselle asiakkaalle yleiskäyttöiset pankkitunnukset.

Edustaja Hoskoselle lyhyesti tästä sote-ratkaisusta ja maakuntien perustamisesta, että niitten pitää tulla käyttämään tätä meidän alustamme täysillä mukaan. Mutta sitten, niin kuin tiedetään, eri hallinnonaloilla on myös tietojen luovuttamisesta toiselle erilaisia säännöksiä, mikä tulee tarkoittamaan myös lisää lainsäädäntömuutoksia.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.